

УДК 378.147

Павленко Ірина Миколаївна, старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, e-mail: irona88@rambler.ru

ДІАГНОСТУВАННЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація

Питання діагностування в системі післядипломної педагогічної освіти на сьогоднішній день є актуальним. Комп'ютерне діагностування набуло широкого розповсюдження, що пов'язано з розвитком нової концепції навчання й широким застосуванням інформаційних технологій. Метою діагностування є з'ясування рівнів сформованості змодельованих у програмах освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації професійних діяльнісно-орієнтованих знань і навичок педагогічних працівників і виявлення тенденцій у професійному розвитку освітян упродовж курсового навчання. У статті приділена увага деяким аспектам комп'ютерного діагностування, а також розглядаються особливості моделі діагностування на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: засоби діагностування, комп'ютерне діагностування, тести, післядипломна педагогічна освіта.

Постановка проблеми. У нинішній час як ніколи раніш, велике значення надається рівню освіченості викладача взагалі й рівню комунікативної культури викладача, зокрема. Практична потреба в підвищенні рівня комунікативної культури викладача сучасної школи в процесі неперервної професійної освіти викликана новими соціально-культурними і педагогічними реаліями.

У сучасному навчальному закладі актуальними є питання, пов'язані з організацією системи моніторингу освітнього процесу, діагностики успішності й ефективності педагогічної діяльності. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників нині повинно відбуватися на основі науково обґрунтованого підбору комплексу організаційно-управлінських, психолого-педагогічних і методичних

заходів, спрямованих на забезпечення права особистості на професійний розвиток і самоосвіту впродовж життя.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Основною метою педагогічних вимірювань є діагностика навчальних досягнень особистості. Одне з основних завдань педагогічної діагностики – це оптимізувати процес індивідуального навчання [2]. Зміни в системі освіти, що проводяться в нашій країні, призвели до значного зростання ролі тестових технологій. Нині тести розглядаються як один з основних інструментів контролю якості освіти. Тести знайшли широке застосування в психології, педагогіці та інших наукових галузях. Це зумовлено тим, що тести дозволяють з достатнім ступенем об'єктивності й достовірності оцінити ті чи інші характеристики, а також оцінити рівень їх сформованості. Важливим аргументом на користь тестів є наявність теоретично обґрунтованих й апробованих на практиці методик оброблення результатів тестування.

Протягом багатьох десятиліть тести активно застосовуються у світовій педагогічній практиці. На сьогоднішній день є досить широкий спектр різнопланових досліджень, присвячених проблемі педагогічного тестування. Серед них фундаментальні дослідження В. С. Аванесова, А. Анастасі, А. Н. Майорова, М. Б. Челишкової, І. Є. Булах та ін..

Загальний аналіз періодичних науково-методичних видань, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури з проблем діагностики професійної компетентності педагога свідчить про сформованість наукового підґрунтя з визначеного питання, це стосується досліджень Г. Єльнікової, К. Інгекампа, К. Крутій, О. Мармизи, І. Підласого, М. Поташника та ін. Разом із тим, бракує досліджень, які б відображали цілісну систему переведення базових теоретичних позицій щодо діагностування і моніторингових досліджень у конкретну процедуру (або конкретні управлінські дії) для їх реалізації в межах методичної роботи навчального закладу. Саме через це в освіті діагностична функція досі не набула свого належного розвитку, продовжується практика невпорядкованого збору інформації про діяльність педагогів, тому й виникає необхідність змін у підходах до діагностики як до комплексної процедури, яка є важливим методом моніторингових досліджень розвитку професійної компетентності педагога і засобом забезпечення якісної системи науково-методичної роботи з педагогічними кадрами.

Метою цієї статті є розкрити особливості моделі діагностування в системі післядипломної педагогічної освіти, яка охоплює дії, що мають певну послідовність проведення й циклічний характер, і розглядаються як механізм пізнання, узагальнення й систематизації складових процесу діагностики, з використанням комп'ютерної техніки.

Виклад основного матеріалу. Організація професійного розвитку педагогічних кадрів системи загальної середньої освіти має свої особливості, які полягають у поєднанні теоретичної і практичної підготовки в умовах залучення вчителя до методичної роботи в системі післядипломної педагогічної освіти, районних (міських) методичних кабінетів (центрів), методичних структурних підрозділів ЗНЗ, у діяльність моделювання педагогічних ситуацій, проведення самоаналізу діяльності, оволодіння інноваційними методами і технологіями, складання програми саморозвитку. Нині держава і суспільство підвищили вимоги до педагогічних працівників щодо застосування ними інноваційних педагогічних технологій і методик, інтерактивних форм, нових методів і засобів навчання, виховання й управління. Працюючи над створенням моделі професійного розвитку педагогічних кадрів системи загальної середньої освіти, моделі безперервної освіти впродовж усього життя, працівники інституту здійснюють низку діагностичних досліджень, які дозволяють отримати загальну інформацію про освітян, науково-методичне забезпечення й організаційно-педагогічні умови їхньої професійної діяльності, соціально-економічні умови функціонування системи освіти області, району (міста), загальноосвітнього закладу; з'ясувати рівень задоволеності педагогічних працівників змістом своєї роботи, виокремлюють чинники професійного зростання. Це допомагає в доборі форм і змісту навчання, що пропонуватиметься педагогу під час курсів підвищення кваліфікації і в міжкатестаційний період. Основною метою педагогічного діагностування під час курсів підвищення кваліфікації є визначення якості зростання професійних потреб і професійного рівня педагога впродовж періоду курсового навчання. Засобом досягнення поставленої мети є система моніторингових процедур, яка реалізується на вході (вхідне діагностування), упродовж курсового навчання (проміжне опитування) і на виході (вихідне діагностування). Термінологія, на яку спираємось у дослідженні проблеми. *Діагностування* (від «діа» – прозорий і «гнозис» – знання) у буквальному перекладі

означає «прояснення, розпізнавання»; отримання інформації про стан і розвиток об'єкта, що підлягає контролю, його відхилення від норми. Діагностування перебуває в нерозривному зв'язку з прогнозуванням і проектуванням, які логічно завершують ланцюжок дослідницької процедури (І. П. Підласий).

Діагностика – система технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення обставин, умов і факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, установлення їх ефективності і наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються або здійснюються (І. П. Підласий).

Модель (від лат. *modulus* – міра, зразок) – це схема зображення чи опис якогось явища і процесу в природі і суспільстві [3].

Моделювання – метод дослідження об'єктів пізнання на їхніх моделях; побудова і вивчення моделей реально існуючих предметів і явищ і об'єктів, що конструюються для визначення або покращення їхніх характеристик, раціоналізації способів їх побудови, управління ними [4].

Моделі – це все, що має певну структуру; моделювання – бажання очевидну складність навколишнього світу замінити спрощеною й зрозумілою картиною [6].

Освітній моніторинг – це супровідне відстеження й поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. Це система, яка складається з показників, об'єднаних у стандарт, і постійного спостереження за цими показниками (стандартами) за станом та динамікою керованого об'єкта з метою його оперативної діагностики, випереджального визначення диспропорцій, вироблення і коректування управлінських рішень [1].

Створення і впровадження системи комп'ютерної діагностики в навчальний процес інституту післядипломної педагогічної освіти передбачає виконання таких завдань.

1. Підготовка фахівців зі створення тестових завдань, бази тестів, забезпечення впровадження і функціонування системи тестування.

2. Створення, удосконалення та поповнення бази тестів за всіма напрямками підготовки слухачів інституту післядипломної педагогічної освіти .

У Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти здійснюється моніторинг якості надання освітніх послуг слухачам курсів підвищення кваліфікації. Збір, вивчення й аналіз результатів досліджень спрямовані на отримання

повної, об'єктивної і своєчасної інформації про рівень якісних показників підвищення кваліфікації педагогічних працівників, прийняття необхідних рішень щодо перспективного планування й організації навчального процесу, коригування його змісту відповідно до професійних запитів слухачів.

Дослідження проводяться із застосуванням комп'ютерного діагностування слухачів курсів (з усіх напрямів підготовки, за різними технологіями навчання). Рівень якості курсового навчання визначається за такими показниками:

- новизна отриманої інформації;
- рівень сформованості мотивації професійної діяльності;
- відповідність форм організації і змісту курсового навчання професійним запитам й інтересам слухачів;
- рівень задоволеності вибраною професією.

Метою діагностування є з'ясування рівнів сформованості змодельованих у програмах освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації професійних діяльнісно-орієнтованих знань і навичок педагогічних працівників і виявлення тенденцій у професійному розвитку освітян упродовж курсового навчання.

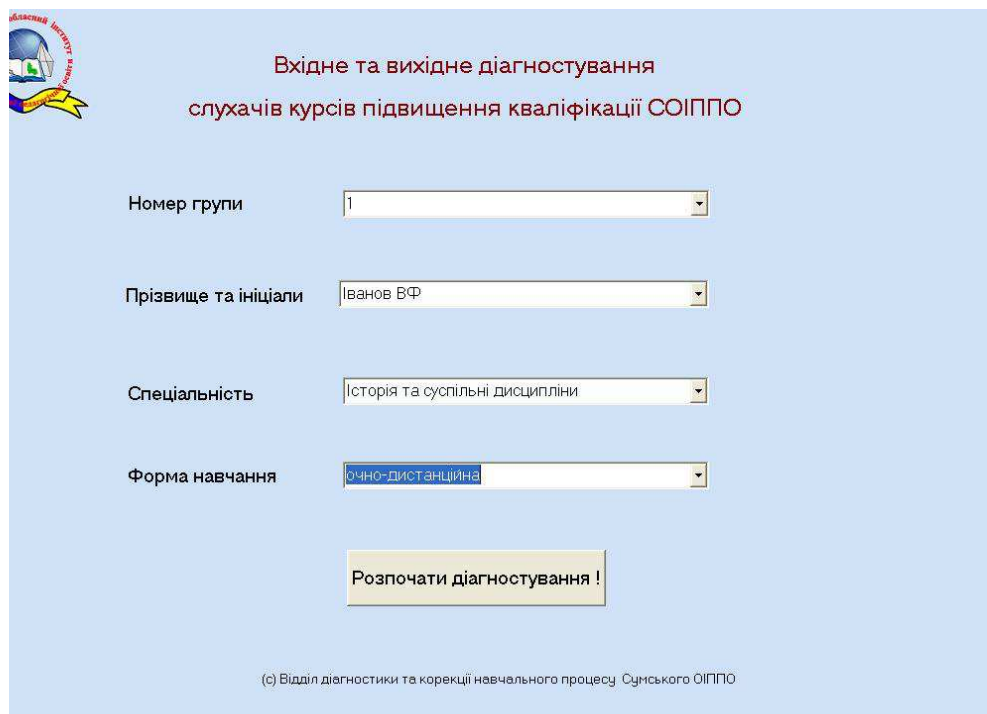
Дані проведеного дослідження показують, що програми освітньої діяльності підвищення кваліфікації розроблені на основі вивчення професійних запитів слухачів у міжтестастійний період. Респонденти відзначають, що тематика запропонованих авторами програм освітньої діяльності підвищення кваліфікації є актуальною, набуті знання й уміння мають практичне спрямування, забезпечують професійне зростання педагогів.

Нині комп'ютерне діагностування набуло широкого розповсюдження, що пов'язано з розвитком нової концепції навчання й широким застосуванням інформаційних технологій. Розглянемо застосування комп'ютерних тестів у Сумському інституті післядипломної педагогічної освіти. Усі опитувані відповідають на одні й ті ж самі запитання, в однаковий час, в однакових умовах і з однаковими правилами оцінювання відповідей. Діагностування розпочинається із зазначення слухачем такої інформації: номер групи, прізвище й ініціали, спеціальність, форма навчання (рис. 1).

Із сучасної практики тестування можна зробити багато висновків як за, так і проти комп'ютерних тестів. На підтримку комп'ютерних тестів можна звернути увагу

на ті особливості, що притаманні їм як інструменту діагностики. До переваг тестів належать:

- відсутність фактора суб'єктивності викладача в результаті опитування;
- зменшення психологічного напруження слухача, що відповідає.

The screenshot shows a web-based diagnostic test interface. At the top left is a logo with a globe and a banner. The main title is "Вхідне та вихідне діагностування слухачів курсів підвищення кваліфікації СОІППО". Below the title are four dropdown menus for inputting user information: "Номер групи" (Group number) with value "1", "Прізвище та ініціали" (Surname and initials) with value "Іванов ВФ", "Спеціальність" (Specialty) with value "Історія та суспільні дисципліни", and "Форма навчання" (Learning form) with value "очно-дистанційна". A yellow button labeled "Розпочати діагностування !" is positioned below the forms. At the bottom, there is a small copyright notice: "(с) Відділ діагностики та корекції навчального процесу, Сумського ОІППО".

Рис. 1. Початок діагностування

Перше, що отримує викладач, використовуючи комп'ютерне тестування – це технологізація процесу, зменшення його трудомісткості, звільнення часу від рутинної роботи. Комп'ютерні тести, порівняно з іншими видами перевірки, дають змогу здійснювати перевірку знань ретельніше. Крім того, тестування, особливо за допомогою комп'ютера, викликає у слухача додаткову зацікавленість через швидкий зворотний зв'язок у вигляді оцінки від комп'ютера.

Комп'ютеризація розробки тестів має свої особливості й обмеження. Звичайні комп'ютерні програми контролю можуть тільки зіставляти введену відповідь з кодом, який характеризує правильну відповідь. Результатом такого зіставлення є фіксація збігу, якому приписують одиницю, чи відмінності, за яку ставиться нуль. Можлива й відмова від відповіді, та, зазвичай, ця відповідь є неінформативною і не використовується.

Перерахуємо основні типи відповідей, які пропонуються слухачам курсів. Це такі форми завдань, у яких пропонуються готові відповіді на вибір. Одним з їхніх недоліків є можливість запам'ятовування неправильних відповідей, які є в завданні.

Серед варіантів може бути одна правильна. Вибір цієї відповіді перетворює завдання на правильне висловлювання, інші варіанти дають неправильне висловлювання (рис. 2).

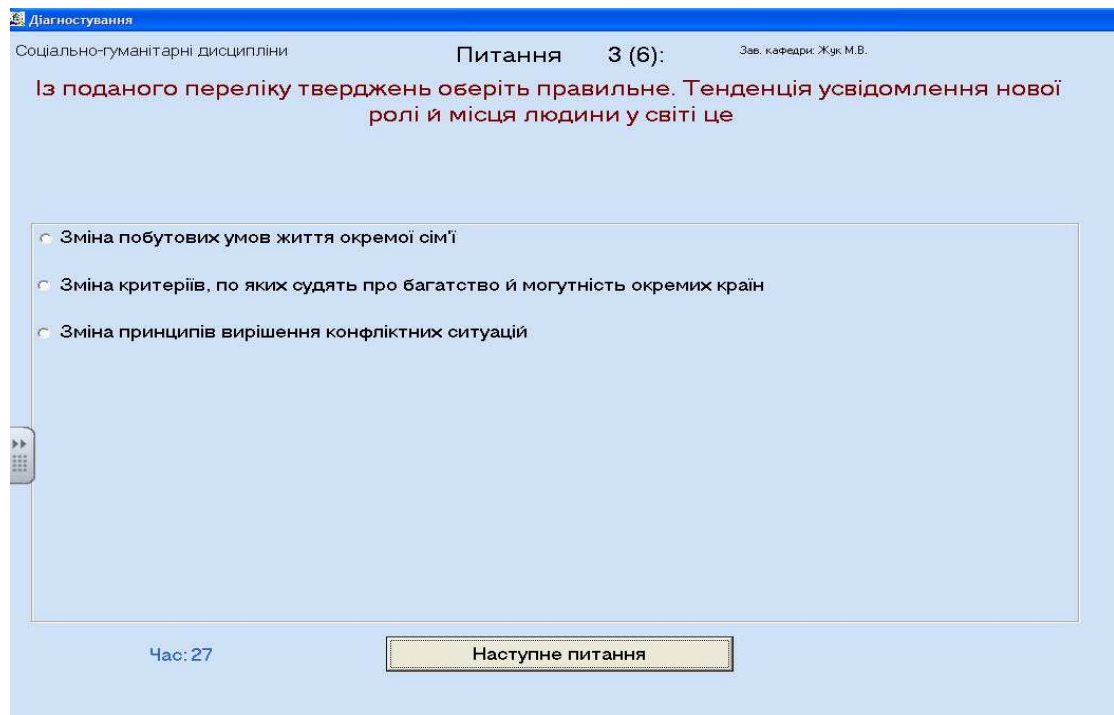

Рис. 2. Приклад запитання з однією правильною відповіддю

Другий варіант форми завдання дає більшу шкалу оцінювання – це вибір кількох правильних відповідей або однієї найбільш правильної з кількох схожих. Така форма зменшує ймовірність угадування і запам'ятовування (рис. 3).

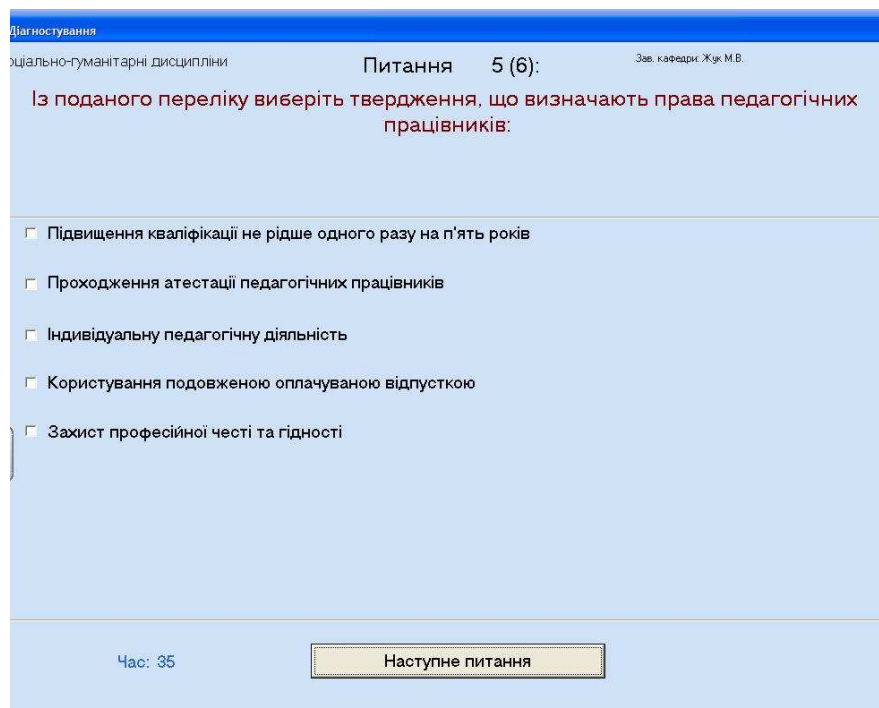

Рис. 3. Приклад запитання з декількома правильними відповідями

Інша форма – це завдання на встановлення відповідності. У них елементам однієї множини треба зіставити елементи іншої множини. У тих випадках, коли треба з'ясувати правильну послідовність дій, обчислень, термінів в означенні, операцій, використовується завдання на встановлення правильної послідовності (рис. 4).

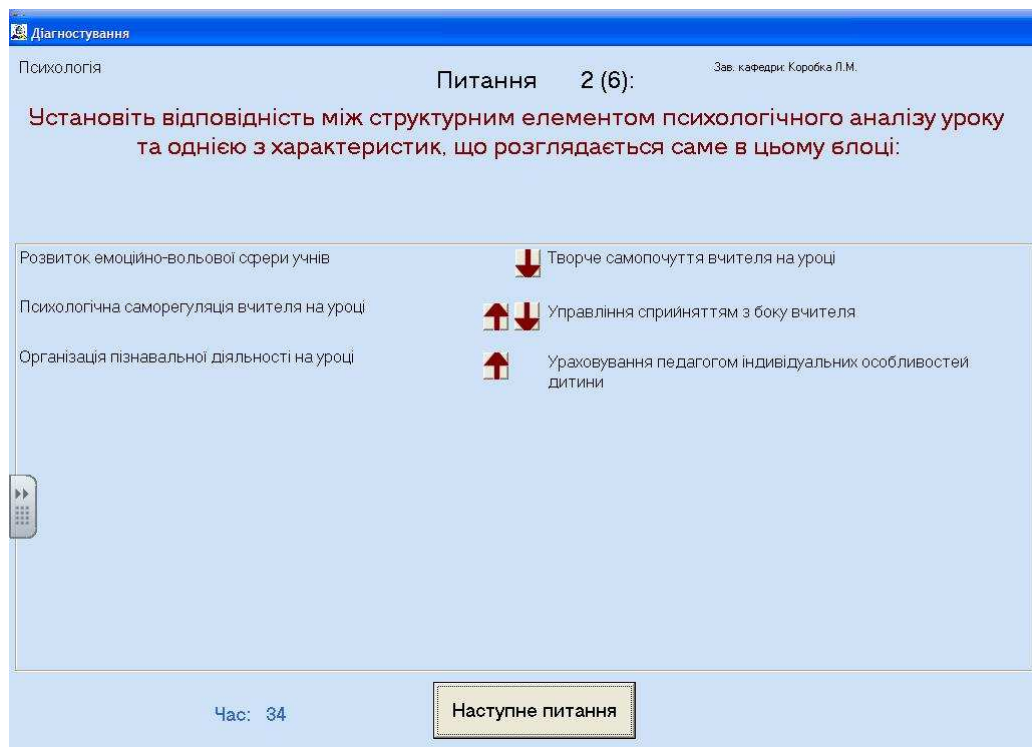

Рис. 4. Приклад запитання на встановлення відповідності

Елементами, між якими встановлюється відповідність, можуть бути не тільки словесні висловлювання, але й графічні зображення.

Висновки. Виходячи з вище зазначеного, можемо підсумувати, що комп'ютерне діагностування дає можливість будувати більш широкий спектр типів завдань. Обробка результатів діагностування дає інформацію не тільки у вигляді числового параметра, результати відображують загальний рівень інформованості у групі слухачів, скеровуючи напрями коригування під час навчання для викладача інституту післядипломної педагогічної освіти, а також указуючи на необхідні зміни, які треба вносити для збільшення ефективності навчальної програми і забезпечення професійного зростання педагога. Моніторинг якості курсової підготовки в інституті післядипломної педагогічної освіти дозволить в реальному режимі відслідковувати раціонально відібрані критерії, методики й процедури, спрямовані на підвищення якості підготовки слухачів.

Список використаних джерел

1. *Єльнікова Г. В.* Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі / Г. В. Єльнікова, З. В. Рябова // Обрії. – 2008. – № 1 (26). – С. 5–12.
2. *Пикельная В. С.* Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / В. С. Пикельная. – Кривой Рог, 1993. – 373 с.
3. Словарь иностранных слов. – 14-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1987. – 318 с.
4. *Философский энциклопедический словарь [Электронный ресурс]* / ред. кол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М. : Сов. Энциклопедия, 1989. – 373 с. – Режим доступа : <http://paidagogos.com/?p=13>.

ДИАГНОСТИРОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Павленко Ирина Николаевна, старший преподаватель кафедры информационно-коммуникационных технологий Сумского областного института последипломного педагогического образования, г. Сумы, e-mail: irona88@rambler.ru

Аннотация

Вопрос диагностирования в системе последипломного педагогического образования на сегодняшний день является актуальным. Компьютерное диагностирование приобрело широкое распространение, что связано с развитием новой концепции учебы и широким применением информационных технологий. Целью диагностирования является выяснение уровней формирования смоделированных в программах образовательной деятельности курсов повышения квалификации профессиональных деятельно-ориентированных знаний и навыков педагогических работников и выявления тенденций в профессиональном развитии педагогов на протяжении курсовой учебы. В статье уделено внимание некоторым аспектам компьютерного диагностирования, а также рассматриваются особенности модели диагностирования на базе Сумского областного института последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: средства диагностирования, компьютерное диагностирование, тесты, последипломное педагогическое образование.

DIAGNOSTICATING IN THE SYSTEM OF POST-GRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION

Iryna M. Pavlenko, senior lecturer of the Information and communication technologies department, Sumy Regional Institute of Post-graduate Pedagogical Education, Sumy, e-mail: irona88@rambler.ru

Resume

The question of diagnosticating in the system of post-graduate pedagogical education is currently an important subject. Computer diagnosticating has reached wide distribution, which is due to the development of new concept of learning and wide use of information technologies. The purpose of diagnosticating is to find out the formation levels modeled in the programs of educational activity in career development courses, professional activity-oriented knowledge and skills of pedagogical workers, and revealing the tendencies of professional development of teachers during the course study. Several aspects of computer diagnostics are considered, and particular features of diagnosticating model are examined on the basis of the Sumy Regional Institute of Post-graduate Pedagogical Education.

Keywords: means of diagnosticating, computer diagnosticating, tests, postgraduate pedagogical education.

Матеріал надійшов до редакції 05.03.2012 р